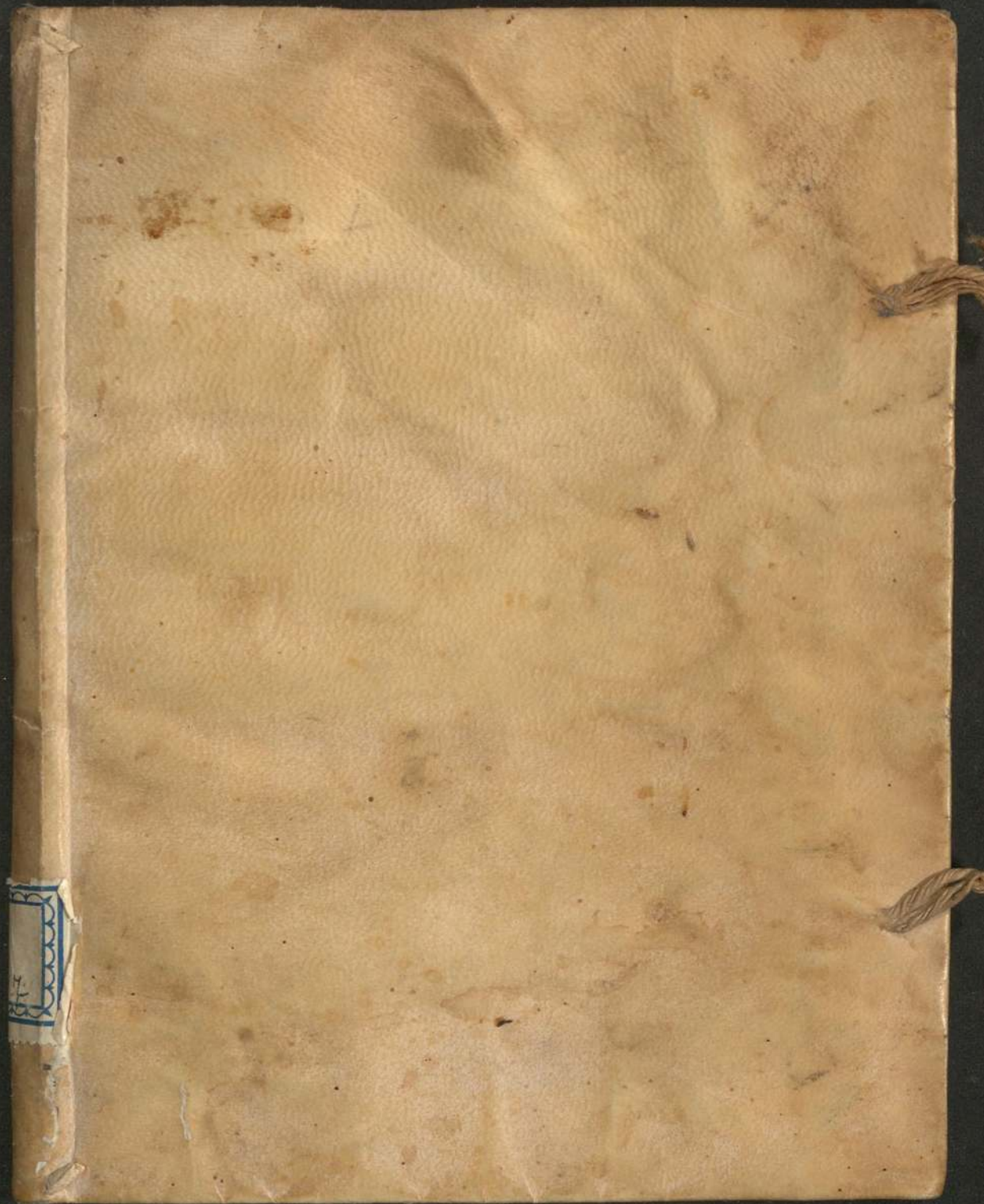

ÆGIDII CVSTODII
LISSA, ET DE GVEBARA,

IN CÆSAR-AVGVSTANA VNIVERSITATE

IUSTINIANEI CODICIS

PVBLICI PROFESSORIS,

(2)

EVNVCHVS ALTER

S I V E

RECITATIO EXTEMPORALIS

*Ad Text. in §. Sed & illud IX. Instit.
de Adoptionibus.*

INSCRIPTA, ET DICATA

CLARISSIMO VIRO

DON IOANNI LVDOVICO LOPEZ,

Regi Catholico & Consilijs, Limensis Peruanæ

Metropolis Criminum Aulæ Prætori,

& in eodem Regno Vniuersæ Gentis

Maritimæ, & Bellicæ Auditori

Generali, &c.

1771-1801-PROT-22012

EVINGCHVS ALTER

H V R 2

REGITATIO ERYTHRODORALIS

1871. 21. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

de abgeordnet.

INSCRIPTA ET DICATA

GLASSIMO VIBO

DON IOANNI LYDOVICO FOTEX,

Regi Catholico à Confilijis, Lamentis Petraræ

Microgalea crinita Ag. (P. 100)

Et in eodem Regno Vniv^{er}sitate

McIntosh & Bellows Auctioneers

General, etc.

CLARISSIMO VIRO

DON IOANNI LVDOVICO LOPEZ;

*Regi Catholico à Consilijs; Aragonia nuper
Baiulij Generalis Assessori; Exinde Limensis
Peruana Metropolis Criminū Aula Pratori;
In eodē Regno Explicationibus Auri, Argenti,
& Argentivivi Prapósito Iudici; & Uniuersa
Gentis Maritima, & Bellica Auditori
Generali Prudentissimo, &c.*

EBERE me Tibi multum
cum Patriam CÆSAR-
AVGVSTAM Urbem
incoleres, pluribus, nec
obscuris argumentis sig-
nificasti, IOANNES
amplissime: debere nunc
etiam plurimum, cum ad
sublime Dignitatis, & Honoris fastigium pro-
meritis euectus, immensis terrarum, vndarum-
que spatijs à nobis disjungeris, sperare me iubet,
tūm admirabilis illa tua Comitas, & Humanitas,
quā, quo altius attolleris, eo ad omnes, quid di-

cam Tuos, faciliùs demitteris; tàm firmissimus
ille Benevolentiae, & Adfectus Tui vigor, totâ
terrarum mole obruendus nunquam, totis Oc-
ceani undis nunquam extinguendus; vt in Te
plenissimè cadat Venusinum Oraculum,

*Cælum, non animum mutant,
qui transmare currunt.*

Hæc sunt in causa, quare, cum solennem istam
Recitationem ad *S. sed, & illud Instit. de adopt.*
quàm in Cæsar-Augustanâ Academia frequen-
tissimo, gravissimoque Confessu habui, in pu-
blicam lucem mitto, Patronum Te, & Mece-
natem appello, præsentissimum, potentissi-
mumque Tuum ambiens Patrocinium: vt quæ
benignum aurium, linguarumque favorem, in-
tra vnus, amplissimi licet, Theatri parietes, ex-
perta est me dicente; tacente me parem oculo-
rum, mentiumque plausum, Tuo vbique Præsi-
dio experiatur. Et sanè experietur certissime:
ea est enim capacissimæ Tuæ Mentis magnitu-
do, cultusque, ea Iudicij Tui gravitas, & matu-
ritas, vt quibus placuisse, probarique Tibi conti-
gerit, placere, & probari omnibus necesse sit.

Per amplam indicam Tibi à natura Mentem
exer-

exercuisti adeo, & liberalibus sic excoluisti disciplinis, diligentissima præsertim, & admirabili Iuris Civilis cognitione, ut abditissima Themidis adyta penetrasse Te, eiusque inter Mystas Principem obtinere locum, negare iure nemo possit. Amavit Te primum Iurisprudentiæ studiosum Cæsar-Augustana Academia; suspexit deindè publicè non modo dexterrime disputantem, sed & Cæsarea Oracula pro Suggesto felicissime interpretantem. Venerantur omnes locupletissimum, eruditissimumque Tuum ad *Leg. 12. Cod. de Religios. & sumpt. funer.* Commentarium, in summis tamen gravissimarum rerum Curis, inque ipsa Madritensi Curia, ubi earum Patronum agebas, horis subsecivis elaboratum: summis extollunt laudibus per plures doctissimas Allegationes, quas in summi momenti Causis opportunissimè scripsisti. O admirari, & exoseculari liceat omnibus desideratissimos, quos in dies paras, in Aragonij nostri Regni Foros, & Regia lura Commentarios!

Prudentissimam verò Iudicij Tui maturitatem vocalissimè prædicant per difficiles causæ, quas Tuæ Curæ commissas felicissimè tran-

legisti. Utque cæteras taceam, immortalis Tui
Nominis celebritate suscipietur semper illa,
quàm Cæsar-Augustana Academia Tibi vni ex
tot præclarissimis suis Alumnis demandandam
oenfuit, cum Te pro extinguendis inveteratis,
& vtrinquè summa contentione agitatissimis
super Metropolitana Sede vtriusque huius Vr-
bis Ecclesiæ B. MARIE Columnatæ, & San-
cti Salvatoris, ad Augustissimam Marianam
Austriacam, pro CAROLO Filio, Rege Ca-
tholico Regentem suo nomine legavit. In qua
Causa, quàm egregiam navaris operam, tùm
scribendo, tùm agendo donec suprema Summi
Pontificis auctoritate, vtraque Ecclesia in vnam
Metropolitanam Sedem erecta, & unita est, la-
tet neminem, nec vlla vnquam delebit oblivio,
quando Te Regio Iussu Bullam Unionis affe-
rente, eiusdemque executionem penitus vrgen-
te, & obtinente, intestina Cæsar-Augustana dis-
sidia funditus eversa, & deleta sunt.

Quoniam verò otiosum prorsus esset reli-
qua luculentissima maturissimi, & foelicissimi
Tui Iudicij testimonia, quæ plurima afferri
possent, fusiore calamo persequi, quando lauda-

re possum gravissimum, præclarissimumque de
Tuo Iudicio Iudiciū præstantissimi nostri Sæcu-
li Herois, dignissimi Regis Administri, quem
superiora vnquam tempora venerata sunt, Ara-
gonij illustrissimis naturæ, & industriæ orna-
mentis, Excellentissimi, inquam, Domini Du-
cis de la Palata, Regi Catholico à Consilio Sta-
tus, Peruani Pro Regis, & Summi Bello Præ-
fecti, Don Melchioris de Navarra, & Rocafull,
(cuius gloriosissimam memoriam levitèr attingere
debitissima ipsi prohibet observantia, ca-
lamus tamen obsequentissimo ausu in eius no-
men involavit) sufficiat caput vnum eius litte-
rarum ad Excellentissimum Dominum Don
Petrum de Aragon, Supremi Regnorum Ara-
goniæ Senatus Præsidem, Comitiorumque
eiusdem Regni, tunc etiam Præsidem, de ver-
bo ad verbum ex Hispano in Latinum sermo-
nem fidelissime conversum recitare, in quo de
Te differens hæc habet:

*Hic quinque ab hinc annis Madritum ve-
nit missus à Cesar-Augustana Academia, ut
proponeret, & promoveret Ecclesiarum Concor-
diam, in qua infinitam posuit operam, mihi que*

toto hoc tempore praesto fuit ad tantum opus, tamque Deo gratum perficiendum. Eius Scientiam, & Iudicium probe potui perspicere: & ex verò mei animi sensu affirmo Excellentia vestra, Virum esse magnorum meritorum, meoque iudicio per paucos illi futuros habilitate pares.

Nec absimilem de eximijs Tuis Dotibus estimationem concepit Sacer, & Supremus Regnorum Aragoniae Senatus, qui Te Regi Catholico ad plures Regias Iuris dicendi Praefecturas propoluit: suaque Maiestas Generali Aragoniae Baiulio Assessorem creavit Te primùm, deindè verò praemissâ Consultatione Supremi Indiarum Senatus Regiae Limanae Audientiae praefecit Capitalium Rerum Praetorem: cui muneri qua vigilantia, & prudentia satisfacias, qua item felicitate commissa Tibi negotia expeditas fugit neminem. Ibidem Explicationibus Auri, Argenti, & Argentivivi Praepositus es Iudex, vniuersaeque Peruanæ Maritimæ, & Bellicæ gentis Auditorè agis diligentissimum, incorruptissimumque: ut dubitare nemini iam liceat de magnæ Tuæ Mentis, magnique Iudicii amplitudine, quàm scilicèt viderit, Sum-

mis Terrarum Argumentis comprobata, & confirmata.

Nec verò Te sapientissimum, perque Te ipsum clarissimum meum Patronum externa, eaque præstantissima deficiunt ornamenta. Ut cætera missa faciã, imperare mihi non possum, quin gratissima Tibi recordatione, & immortalis, ac singulari, Patrie Cæsar. Augustanę Urbis, Tuęque Gentis gloriã, vnum illud commemorem, quod non sine summis laudibus prædicant vniversi, nimirum illustres, præclarosque Tibi Fratres omnes contigisse: qui vt quam proximè Te contingunt, quam maximè ornent, & honestent necesse est. Hi sunt, *R. P. D. Blasius Antonius Lopez*, Carrugianus Monachus, qui, vt princeps felicissimę Tuę Stirpis fructus, debebatur Deo, cui Vni, in Beatissimo Regiæ Domus B. Mariæ de Aula Dei secessu, totus vacat impensissime. *R. P. M. Fr. Hieronymus Lopez*, clarissimæ Dominicanæ Familiæ Alumnus, Academicus Cæsar. Augustanus Theologiæ Doctor, Propositionumque Fidei Censor, Vir equidem egregius, & doctus. *R. P. Franciscus Lopez*, amplissimæ Societatis IESV Filius, o qualis, quantusque

99
tusque Vir! Musarum omnium delictum, Eccle-
sastes celeberrimus, luculentissimis, duobus to-
mis, prælo datis Concionibus vtrique Orbi no-
tissimus, cui singulari gloria cōtigit sub ipsum
dicendi initium, Sacrae Oratoria facultatis me-
tā ferē attigisse, Concionatorumq; nostri seculi,
(fortē, & omnium) facilē Principem, R.R.P. An-
tonium Vieyram ex eadē Societate, quā pro-
ximē representare: Excellentissimi D. Ducis de
la Palata Peruani Pro-Regis à Confessionibus:
D. Iosephus Isidrus Lopez, Vir planē Martialis,
Militiæque natus, qui cum plures annos in Bel-
gicis Regis Catholici Castris, difficilissimisque
expeditionibus, admirabili Virtutis, & Fidelitatis
specimine meruerit, Prætorianorum Equitum
Excellentissimi Peruani Pro-Regis Præfectum
agit: *M. Maria à Sancta Theresia*, Monialis
Carmelitana Excalceata, quam vt sibi Deus de-
spondit, eximijs naturæ, gratiæq; dotibus orna-
tam voluit, Fraternali Genij, & Ingenij, quantum
fœminæ licet foelicitēr æmula. *D. Emmanuel
Lambertus Lopez*, acumine, & nullo nulli Fra-
trum cedens, ætate tantum minor, in Patria
Cæsar-Augustana Academia Sacrorum Cano-

supplius

num

num publicus Professor; mihi ex asse Amicus
O validissimum Iuvenum agmen!

Cæpistis quo finis erat, primordia Vestræ;

Uix pauci meruere Senes, metasque tenetis!

Verum ne Epistolæ modum excelsisse nimium
videar, stylum dulcissime excurrentē abrumpo:
& quando Te ultro in mei, meæq; Recitationis
præsidium inclinantem video, quod reliquum
est, Deum Optimum Maximum, qua possum
animi contentione oro, vt Te Nestoreos annos
seruet incolumem: postque illustratum præstan-
tissimis animi Tui Ornamentis novum alienum
Orbem, ad antiquum nostrum illustrandum;
reddat Te nobis quâmpimum Valentissimū.
O vtinam exorem! Dabam Cæsar-Augustæ;
Kal. Maij, Anni M.DC.LXXXIV.

Amplitudini Tuæ Devotissimus;

Obsequentissimus

*Ægidius Custodius Lissæ;
& de Guebara, I. C.*

B

CEN.

CENSURA

D. D. VINCENTII NAVARRETE;
in Caesar-Augustana Academia post Philosophia;
ac Durandi Cathedras, Vespertinis horis Sacra
Theologia perpetui Antecessoris, Metropolis
Alma Sedis Canonici Magistralis,
& eiusdem Archiepiscopatus
Examinatoris Synodalis.

VSSV D. D. Lazari Romeo, Vicarij Generalis,
 & Thesaurarij Sanctæ Metropolitanæ Ecclesiæ
 vidi, & grata voluptate perlegi, *Extemporalem* hanc
Recitationem apprimè concinnatam; in ea enim in-
 genij præclari acies, exquisita eruditio, accurata ra-
 tio, & dispositio, ita amicè copulantur, vt doceat vbertate do-
 ctrinæ, & delectet amœnitate eloquentiæ, de quo non ego, sed
 peritissimi Iurisprudentiæ Candidati fidem faciunt. Verum to-
 tum hoc inauguratus fui, cum vidi Authorem à pueritia sua-
 vissimis moribus educatum; virilem probitatem coluisse; & in
 adolescentia sua nullum habere minus, quam cum adolescentiæ
 genio committerem, testantur hæc venustè scripta, & quotquot
 eius frequentissimas Iurisprudentiæ concertationes, communi
 plausu, auribus exceperunt. Censeo itaque periucundam hanc
 Recitationem nihil continere Catholicæ Fidei, & Orthodo-
 xis Moribus dissentaneum. *Cæsar-Augustæ die VII. Maij,*
Anno M.DC.LXXXIV.

D. Vincentius Navarrete;

IMPRIMATUR.

Lazarus Romeo, Vic. Gen.

CEN.

CENSURA

D. D. IO ANNIS ANTONII PIEDRA-
fita, & Albis, in Caesar-Augustana Universitate
Decreti Cathedra rude donati Moderatoris,
Urbis Augusta Civis, & Assessoris
perpetui, ac in Aragonie Senatu
celeberrimi Caesarum
Patroni.

X præscripto Illustris admodum D. D. Martini
Francisci Clemente, Regentis Regiam Aragonie
Cancellariam vidi, ac sedulo legi *Recitationem*
hanc *Extemporalem*, atque ut ex animo loquar,
non minus in præsentiarum gaudeo salebrosam,
abstrusissimamque adoptionis Spadonum materiam, quæ vel do-
ctissimos torqueret Mystas, ingenti acuminis acie, à tenebris erui,
Luciq; reddi; quâ volûtati, & admirationi indulsî, eam publicè cû
habuit Author in Caesar-Augustano Proscenio; itaque si *Recita-*
tionem absque vita jacere, quæ ipso sono occumbit, dolebam
equidem, mecumque omnis fermè Reipublicæ Litterariæ con-
fessus, eandem denuò, ut non ingloriè cadat, perennaturam ad
gloriam vivere, & rursus præli beneficio immortalitati opor-
tere renasci, ut Studiorum incremento, Studentium vtilitati,
Academixque decori inserviat, ingenuè iudico, nullique Re-
gio Iuri obistere, uti sentio. Caesar-Augustæ pridie Nonas
Maij, Anni M.DC.LXXXIV.

D. Ioannes Antonius Piedrafita
& Albis.

IMPRIMATUR.

Clemente Reg. Cancell.

B 2

LECTO.

LECTORI.

INGRATVS essem si eximiam honoris au-
ram, quâ doctissimi, amplissimi que Patriæ
Academiæ Patres suapte humanitate Eu-
nuchum nostrum susceperunt, dùm in Au-
gustiori Museo cum bono omine peperì, sempiternis
memoriæ monumētis, maximopere posthac colere me
scripto non testarer. Neque hoc vrgentis gratitudinis
officiũ prohibebit Eunuchus, quem iam pridem dedit
Nobilissimus Iuris-Consultus D. Franciscus de Ama-
ya, cuiquẽ totus jure plaudit litterarius Orbis: is
enim, an Eunuchus testari posset longè, latequẽ
pertractavit, num & adoptet, levitèr tetigit; itaque
non pergravabor *Eunuchum alterum* ex asse illi ex-
terum typis sistere, vt vberrimas juris fruges ste-
rilis planta bis ferat, quæ messem tibi erudite Lector
geminam, ac feracem reddant. VALE.

RECI-

RECITATIO EX TEMPORALIS

*Ad Text. in §. sed, & illud 9. Instit.
de Adoptionibus.*

SUMMARIVM:

SERMONIS introductio, divina invocatio, & Recitationis partitio. §. Verba, Argumentum, Conclusio, Iura similia, & qui ad illam scripserunt. Prima ratio dubitandi Spadones omnino generare posse apprimè suadet. Secunda dubitandi ratio, qua procreationis liberorum expertes adoptare, adrogareque non prohiberi videtur. Quæ utriusque adoptionis cum natura, & jure communia. Qui fuerint Spadones, unde dicti, proponitur adversus Caldas, & alios. Exponitur Text. in l. si serva servo 39. §. 1. D. de Iur. Dot. Castrati quales, & à quibus esset castratio prohibita. D. Hieronymus de Horoz. notatur. Explicatur Text. in l. 4. §. Idem 2. D. ad leg. Cornel. de Sicar. & impugnatur D. Franciscus de Amaya. Variæ ad §. n. Explicationes improbantur, & reiecta I. Cujatij interpretatione lucem accipit Text. in l. cum fidei 9. D. de fideicommiss. libertat. Illustratus Virgilius. Nova, & vera §. n. decidendi ratio. Vitium quale, quod Spadones procreare non possunt. Nova interpretatione donatur adversus, Hotomanum Text. in l. 1. §. 7. D. de Ædil. edict. ac prima ratio dubitandi solvitur. Vtramque adoptionem non

RECITATIO EXTEMPORALIS

permissi convincitur, nisi ei, qui Pater saltem natura esse non impediatur, & desinit ob stare secunda dubitandi ratio Quis ad l. sed est quaestum 6. D. de liber. & posthum. latè scripsit.

VSTINIANVS [Illustrissime Rector] horariae exercitationi sorte hēri oblatu ad sterilem desperatumque *Text. in §. sed & illud 9. Inst. de adopt. profcæniū subit illustrandus; quod ut facillè possim ad exitum perducere, utinam aspirent peroranti Sanctissima Trias P. F. & Spir. S. Pientissima, & Præsentissima Columnata Virgo MARIA, Divus Iacobus Hispaniarum Patronus, Divi Francisci Xavier, & Borgia, Doctor Angelicus Divus Thomas de Aquino, D. Panthaleon, Divus Aegidius, Divus Petrus Arbuesius, Urbis nostræ Cælestes Acolæ, & Tutelares Innumerabiles Martyres Cæsar-Augustani, omnesque in Purgatorio crimiūna sua expiantes Animæ, vñ cum vniuersis Empyreï Civibus, quo plenis, fortunatisque velis fugientis horæ supremamprehendat oram Oratio. Cursus autem Orationis is erit: Primū §. verba, ipsius argumentum, huius summarium, eique concinna l. C. responsa, Interpretum testimonia, pro rostris feram: Deindè duplicem extollam dubitandi rationem: Tertiò paraphrastica §. commēratione habita, veriore statuam decidendi rationem: Tandem facilis exitus erit dubitandi rationibus, & singulatiū varios, ac speciosos textus, dūm clepsydra silentium non impeteret, haud perfunctoriè commendabo.*

Promissa faciam, verba §. n. hæc sunt: *Sed & illud vtriusque adoptionis commune est, quod & hi, qui generare non possunt, quales sunt Spadones, adoptare possunt: Castrati autem non possunt. In partes ea distribuere supervacuum est, quia individuum, si vñ sententiam continere arbitror, quod ut certius appareat, in §. argumentum.*

Adoptionem Iure Civili Imaginem esse, si vñ Idæam Naturæ perspicuum est, qua liberos, quis faciat, non minus, ac si natu-

ra eos haberet; idèdque in his Personis, hoc strictissimum veritatis naturalis simulacrum excipi, in quibus ipsimet naturæ locus esset, vno ore apud Iuris Consultos convenire video, quod similiter in adrogationem cadit, cum ea pariter, ac adoptio vestigia Naturæ sequatur. Vndè utriusque adoptionis commune erit, Castratis, Thlibijs, & Thlasijs, quibus omninò natura aver- sam esse Filiorum procreationem apparet, nullos sive Filios familias, sive Patres familias, in locū Filiorū, vel deinceps jure ad- ciscere licere; quamvis Spadonibus, qui absimili ex causa liberos generare non possunt adoptare, adrogareq; permitti eos, easq; qui, quævè alieni, aut sui iuris essent. Sacrum Imperatoris Iusti- niani Oraculum non inficiatur. Ex quibus assertio est huiusmo- di.

Ex his Personis, que generare non possunt, Spadonibus licet adoptare, non autem Castratis.

Probant conclusionem expressè Text. in l. Adoptio 16. D. de Adopt. ibi: Adoptio enim in his Personis locum habet, in quibus etiā natura potest habere; & Text. in l. Adrogato 40. §. fin. D. eodem, ibi: Spado adrogando suum heredem, sibi adsciscere potest, nec ei corporale vitium impedimento est, junctis l. Generalis 2. §. illud 1. D. eodem, & leg. Sed est quæsitum 6. D. de liber. & posthum. & ab argum. text. in l. Sin autem 7. junctat l. Ediles 38. §. Sed enim in fine, D. de edilit. edict. L. Si serva servo 39. §. 1. D. de jur. Dot. L. Alumnus 14. §. fin. D. de manum. vind. Vlpian. L. sing. regul. tit. 8. §. hi qui 6. Caius L. 1. Inst. tit. 5. §. Spadones, & Basilicon. lib. 28. tit. 15. & lib. 77. tit. 1. Explicant, breviter tamen, atque suspen- sa manu, præter Institutos, [quos videre ipse potui] §. literam saluantes tantum, Franciscus Conanus lib. 2. Com- mentar. Iuris Civil. cap. 15. Ioann. Corraffius, & Anton. Faber in d. l. Adoptio 16. l. Adrogato 40. §. fin. Francisc. Duarenus ad tit. de Adoption. cap. 9. H. Donelus lib. 2. com. cap. 22. Nicolaus Vigelius Method. univers. jur. Civil. part. 2. lib. 4. cap. 28 in princ. Petrus Gregorius Syntagm. jur. lib. 10. cap. 6. Iulius Petrus Leg. conciliat. cent. 1. quest. 32. Emmodus Merillus l. 1. observat. cap. 25.

Don

4 RECITATIO EXTEMPORALIS.

D. Franciscus de Amaya *lib. 3. observat. cap. 6. à numer. 83. ad 86.* D. Franciscus Ramos del Manzano *lib. 3. ad Leg. Jul. & Pap. cap. 4. num. 6.* D. Balthasar de Prado *ad Leg. cum heredes 23. D. de acquir. posses. num. 360.* Quos inter vix solus adeundus pro cunctis, ac præcunctis D. Franciscus de Caldas Pereyra in tract. de nominat. emphyteut. *quest. 14. ex num. 18. ad 36.* qui plures refert.

Sed primum me non modicum angit, Spadones retulisse inter Personas, quæ generare non possunt, quia si id verum esset, vel fieret propter vitium, sive morbum temporalem, aut perpetuum, quorum neutro affici eos reperio; nam si quis Emptore inscio servum Spadonem venderet, ædilitio edicto locus non fuisset, cum morbosum illum, neque vitiosum esse verius I. C. Vlpiano videatur in *L. si Pomponius 6. §. fin. D. de adilit. edict.* alioquin si adversa valetudine illum ex tempore, non posse generare contingeret, morbosus satis intelligeretur, arg. *Text. in dict. L. Pomponius 6. in princip. juncta L. queritur 14. §. si Mulierem 7. & §. item 14. D. eod.* quod si perpetuo ad generandum morbo laboraret, magis vitiosus, seu morbosus videretur, in edictumque Ædilium incideret: *L. fin. autem 7. L. Ædiles 38. §. 7. D. de Ædil. edict.* In quam sententiam Proculicianos omnes jurasse, Stoicos prosecutos, memoriæ prodit Emundus Merillus ubi proximè *cap. 25.* concinit Claudianus *lib. 1. in Eutrop. Eunuch. ibi.*

*Nudatus quoties Medicum dum consulit Emptor,
Ne qua per occultum lateat jactura dolorem,
Omnes panituit pretij, venumque redibat,
Dum vendi potuit.*

Plenaque manu prosequitur D. Franciscus de Amaya *lib. 3. observat. cap. 6. ex num. 87.* neque his obstat. *Text. in L. 27. §. & si puerum 28. D. ad Leg. Aquil. junctis L. ult. in princ. C. communis de legat. L. 1. §. 6. vers. Sin autem, C. de com. serv. manum.* Videndus D. Ioann. de Suarez *ad Leg. Aquil. lib. 2. cap. 3. sect. 6. num. 7.* E. nullo morbo, sive vitio afficitur Spado, quinimò sanum esse; sicut

sicuti illum, qui unum testiculum habet, qui etiam generare potest; refert Vlpianus in dict. L. Pomponius 6. §. fin. quibus malè negationem imponit Haloander reprehensus ab A. Augustin. 3. emend. 5. & 4. cap. 17.

Augetur difficultas, nam quodcumque illud vitium sit, quo Spadones generare impediri aiunt, ut minimum imbecilles eos, minusque Dominis utiles reddere, si serviant, necesse est. eoque respectu Iuvenalis *Satyr. 6.* imbelles eos appellat, & telas eis, non tela tractanda elegàter describit Claudianus ubi proximè. *In Eutr. Eunuc.* expressimque cecinit Martial *lib. 5. epig. 42.*

Spadone cum sis eviratio fluxo,

Et concubino melior Celæneo,

Quem sectus ululat matris enthea Gallus.

Idem colligitur ex dict. *L. Ediles 38. §. sed enim. vers. Idem refert,* quem nitidiorem fecit Olano *Paralypom. jur lib 3 cap. 10. ex nu. 21.* quod satis esse videtur, ut in venditione Spadonis sup-presso hoc vitio à Venditore, Emptori esset actio redhibitoria, ut competit, eò solum, quòd ex imbecillitate dexteræ, validius Servi venditi sinistra vterentur, vel eorundem ora, pulmonis, sive jecoris causa olerent, aut Miopes essent *L. idem Offilius 10. §. 3. juncta L. qui clavum 12. §. 3. & fin. D. de adilit. edict.* adeò facile morbosæ rei venditio in edictum Edilium incidebat, ut passim videre est *tot. pend tit. D. de adilit. edict.* & apud Paulum Zachiam *lib. 2. quest. medico legal. tit 3. per tot.*

Secundo facit adversus assertionem, quòd etsi Castratis liberorum procreationem natura prohiberi constet, non perindè ab vtriusque adoptionis beneficio arceri eos oportet, cum vtraque adoptio naturam omninò non sequatur, in eò, quòd Pater adoptans, quos Iure in locum liberorum adscisceret, eos natura habere posset: Hoc in adrogatione adeò verum est, ut inter alias causas, in quibus necessaria adrogationis cognitio verteretur, ea potissimum esset, quòd omninò nobilis ætatis non fuisset adrogator, itaque minori sexaginta annis adrogare non licebat; quia magis liberorum creationi studere debeat *L. si Pater-*

6 RECITATIO EXTEMPORALIS

famias 15. §. 2. D. de *Adopt.* illudquē manifestò probat excep-
tio, quæ in dict. L. 15. §. 2. sequitur ibi: *Nisi fortè morbis, aut*
valetudo in causa sit; quod minori quoque sexaginta annis im-
pedimento esset, ne gignendis liberis operam daret, ut ani-
madvertit Corraſſius in d. L. 15. §. 2. Idemque arguit Ciceronis
locus in *Orat. pro Dom. sua*, ibi: *Quid est jus adrogationis Pon-*
tifices? Nempe ut is arroget, qui nec iam procreare liberos possit,
& cum possit sit expertus. Quamobrem Lege Iulia, & Papiæ Se-
xagenarius olim prohibebatur vxorem ducere minorem quin-
quagenaria, quia Mulier post quinquagesimum annum non pa-
rit, ut probat *Text. in L. sterilis in princ. D. de action. empt.* &
refert Aristoteles lib. 7. *Polit. cap. 16.*

Neque minus, certum est Adoptionem eo non semper na-
turam imitari, nametsi Pater adoptans, quos Filios familias
adoptione facit, eosdem ut plurimum natura habere non im-
pediatur; tamen variae huius regulæ exceptiones à Iuris-
Consultis offeruntur, nonnullas referam, quo magis id pateat:
I. certum est licere in locum Nepotis, vel Neptis adoptare,
quamvis Filium quis non habeat, §. *licet autem 5. inst. de adopt.*
neque id prohibet Nepotes absque Filijs, ex quibus descen-
dunt natura esse non posse. L. *liberorum* 220. D. de *verb. signif.*
II. & qui vxores non habent adoptare possunt. L. *& qui Vxores*
30. D. de *adopt.* quamvis sine Vxore iusta nullus Parens legiti-
mus esse videatur: Sed dices satis est, ut adoptio permittatur,
quod Filios, quis natura habere possit; Lex enim supplet na-
turam, quæ non est in actu, haud verò, quæ esse non potest,
docet Anton. Fab. in dict. L. *& qui Vxores* 30. Verum id du-
plici ratione refellitur. Primum, nam qui omninò liberos le-
gitimos iure habere non possunt, quales sunt, qui cælibatum
profitentur, adoptare possunt, Vlpian. L. *sing. regul. tit. 8. §. 6.*
qua ratione, & nostros Sacerdotes Vxores ducere vetitos
adoptionis commercio non interdici sentit Corraſſius in dicta
L. 30. quamvis in contrariam sententiam extat Gregor. Lopez
in L. 2. tit. 4. p. 6. ex *ration. Text. in L. 3. tit. 22. p. 8.* Secundo
etiam

etiam si impossibile sit factum, [adeò brevem ponit finem mortalibus curis Atropos] quod quis natura Abnepotem, Trinepotem, cæterosque huiusmodi descendentes habeat, tamen nemo prohibetur in eorundem locum, quosvis adoptare, ut indicant verba illa, *Text. in dict. §. licet autem §. Licet autem, & in locum Nepotis, vel Neptis, Pronepotis, vel Pronepitis, VEL DEINCEPS adoptare*; quod adeò verum est, ut nec in adoptione Nepotum, sive Pronepotum ea requiratur ætas in adrogante, itemque in adrogato, per quam ille Avus, aut Proavus, is Nepos, aut Pronepos natura esse possit; alioquin rarissimè posset quis Nepotem adoptare, quod fieri commodè subiicit Iustinianus in *dict. §. §. ut summo cum iudicio observat Balduinus in §. maiorem natu 4. Inst. b. n. tit. E.* Adoptio non solum supplet naturam, quæ in acta non est, sed quæ, & jure, & facto minimè esse potest.

His autem difficultatibus huiusmodi fulcitis non adversariis tenenda est superior assertio, pro cuius decidendæ rationis indagatione paraphrasticè §. n. explicare in pretio habui. Incipit *Text. Sed, & illud utriusque adoptionis commune est.* Proposuerat Imperator in §. præcedenti, quædam esse communia utriusque adoptionis, ex his, quæ ius, & natura præbent Filijs naturalibus, quod in n. Textu [& qui sequuntur] ex asse prosequitur, ut satis indicant priora illa verba, *sed & illud*; itaque ut illud extra dubitationis aleam intelligatur, sitienti, ut minimum, calamo pauca referam. I. Parentis naturalis instar, qui liberis suis ætate maior est, uterque Pater adoptans Filios, quos adoptione, sive adrogatione facit, plena pubertate præcedit, *L. si Pater familias 15. §. fin. cum L. seq. item. L. adrogato 40. §. non tantum, D. de adopt. juncto §. 4. Inst. eodem.* II. ut liberi naturales emancipati rursus naturalia iura honestè non adeptiscuntur. *L. qui liberatus 19. D. de adopt. neque adoptivi emancipati, vel dati in adoptionem, iterum adoptari possunt, L. adoptare 37. §. fin. D. eod.* III. ex adoptivo natus, adoptivi locum obtinet in iure Civili. *L. ex adopti-*

8 RECITATIO EXTEMPORALIS

uo 27. *D. illo tit.* & liberi adrogati habiti ante adrogationem, in adrogatoris fiunt potestate, tanquā Nepotes §. *pen Inst. h. n. t.* quod in Nepotibus ex Filijs naturalib⁹ susceptis similiter cōtingit §. *qui igitur Inst. de Patr. potest* §. *illud autē 9. Inst. quibus mod. ius Patr. pot. solv.* IV. adrogati, adoptivique non solum commoda, sed, & onera in Patres suos transeunt *L. onera 45. D. de adopt. L. in adrogaorem 49. D. de pecul.* ut in Filijs naturalibus, atque legitimis, probat *Text. in L. si quis 44. D. eod.* V. utriusque Patri adoptanti licet liberos suos in adoptionem alij dare *L. adoptatum 8. Cod. de adoption. §. in plurimis Instit. eodem,* non minus, ac Patri naturali *L. 42. D. eodem.* VI. Fœminæ, quæ Filios naturales in potestate non habent, nec per adoptionem jussu Principis permissam *L. 49. §. quoniam, D. de inoffic. Testam.* sive adrogationem habere poterunt *L. Mulierem 5. Cod. de adopt. Vlpian. in Fragm. tit. 8. §. fin. Caius L. 1. Instit. tit. 5.* VII. Emancipati Filius Avo in adoptionem datus, in huius successione jungendus est Patri suo, quod cuivis adrogato Filio præstatur *L. 3. §. 4. D. de bonor. possess. cont. tab. pariter, ac Filio naturali Prætor pollicetur L. 1. §. 4. D. de collat. bonor. L. 1. §. emancipatus 13. D. de conjung. cum emancip. liber.* Plura his similia in toto Iure Civili occurrunt; sed hæc, quasi per Satyræ collecta satis esse arbitror, quo utriusque adoptionis cum natura, & jure communio facile deprehendatur.

Prosequitur *Text. Quod, & hi qui generare non possunt, quales sunt Spadones.* Præter ea, quæ utriusque adoptionis communia esse, huc usque exposui, sequitur alterum, in quo similiter utraque Adoptio convenit, quod plenè intelligetur, si prius quæ-
ratur, qui Spadones sint, à quo nomen hoc ducant; sed antea cum Tertulliano præmoneo *L. 3. de Anima, cap. 27.* non pudente debere necessitate interpretationis: *Natura, inquit, veneranda est, non erubescenda;* illius autem nominis originem, sive etymologiam variè varij derivant; Stephanus *de Urbibus, Spadonum* vocem à vico perlico *Spada* ducit, in quo primum, ut ille ait, castrari mares coeperunt, sed huic parum congruit
Amia-

Ammianus L. 14. ubi refert Semiramim primā omnium Mares castrasse, cui adjungendus est Iacob. Cujatius lib. 17. *observat.* 24. *in fine* : Alij autem *Spadones* à *Spata* appellari sentiunt, quæ virilia abscinduntur ; at in his non est nominis etymologia, sed adnominatio, vel ut alij loquuntur allusio ad nomen ; nam vera cuiusque nominis etymologia, est eiusdem notatio, ac definitio, & superiores derivationes non definiunt, sive explicant *Spadones* in specie, de quibus sermo est, sed in genere ; *Spadonis* nomen in genere, & in specie accipi posse, probat *Text.* in *L. Spadonum* 128. D. de verb. obligat. in quo Iuris Consultos perperam reprehendit Fuchius *Aphorism. sect. 5. aphorism. 28.* *Spadonis* nomen generale comprehendit omne Eunuchorum genus, quo referendi sunt *Text.* in *L. 39. §. 1. D. de Iur. Dot. L. fin. autem 7. D. de edilit. edict.* Paulus lib. 3. *sentent. tit. 4. §. 2.* junctis Cujatio *ibidem* ; Claudio Mamertino in *panegy. Iuliani*, Plinio lib. 11. *cap. 37.* Speciatim verò *Spadones* continere censeo, quatenus ab his differunt, qui natura, facto, sive fato omnino generare non possunt ; nec novum in usu juris est, speciem generis nomen trahere, quod inter alia innumera, in verbis adoptionis, cognitionis, actionis videre est in *L. 1. D. de adopt. L. non facile, §. 1. L. Iuris Consultus §. 1. D. de grad. & affinit. L. pecunia, §. actionis, D. de verbor. signific.* Illos autem perperam accipi pro eis, qui quacunque ex causa generare facile non possunt, adstruit *Text.* in *L. sed est quasitum 6. D. de liber. & posthum.* ubi postquam in genere Iuris Consultus docuit, quod omnis, qui difficile generare valet, adoptare, posthumum heredem instituere posset, subdit *Spadonem quoque posse intelligi* illa generali definitione *Spadonem* expresse non contineri innuit Caldas *ubi supra num. 31.* neque exinde cum eo consentiam, non distinguente *num. 32.* *Spadonem* à *Thlibia*, sive ab attritos testes habente ; nam si *attritum* apud Latinos, *usu consumptum* significat, & in usu Iuris, quæ atteruntur, veluti vestimenta, usu consumi prædicat *Text.* in *§. constituitur 2. Inst. de usufruct.* cum qui attritos, sive consumptos generatio-

10 RECITATIO EXTEMPORALIS

nis testes habeat, ecquis non magis conferat cum Castratis, quam cum generandi habitu minimè exclusis, quales sunt Spadones? Congruit *L. bi quoque §. D. ad Legem Cornel. de Sicar.* Ergo horum nominis significationem speciatim sumpti deduci verius erit, ab eo, quod Græcis est idem, ac *contorquere*; nam ij veneris usu propter affectionem aliquam continuam, siue refrigerationem contorto non generant, eo vero sublato Sobolem suscipere, ex Galeno *lib. 17. de usu part.* communiter observatum reperio.

Amplius pergit *§. Adoptare possunt, & adrogare L. Adroga- to 40. §. Spado D. de adopt.* in quo utraque adoptio convenit, neque à natura discedit; vnde Ulpianus rectè scribit in *L. si serva seruo 39. §. ult. D. de Iur. Dot.* cum an Spado possit Vxo- rem ducere quaereretur, & consequenter, an & Ancillam Ma- trimonij causa manumittere, cum qua libera iam ipse Nuptias contrahat, *L. si alumnos 14. §. ult. D. de manum. vind.* Dominum, ætiori signficatu, Spadonem non prohiberi, vt plenè expli- cans *dict. L. 39. §. ult.* sentit Petrus Barbossa in *leg. 1. part. 1. ex num. 90. D. solut. matrim.* Cui vnum addam, & vno verbo, me- facillè assentiri D. Francisco Ramos in *Comment. ad Leg. Iul. & Pap. lib. 3. cap. 4. in fin.* qui Iacobum Gothofredum in *fontibus*, quos inscripsit, *Legum ad Iuliam de Maritandis*, haud rectè existimasse observat, interdictas fuisse, ea lege, Nuptias Spa- donibus, tanquam inutilibus procreationi, maximopere re- pugnante huic, & obstitente, *dict. L. 39. §. ultim.* proinde Concinnatores Basilicon affabrè huius sententiam sic paucis exprimunt, *L. 18. tit. 15. Eunuchus, qui non est excisus, potest Vxorem ducere, & dotem accipere*, alioquin si castratus esset, du- cere Vxorem non posset, [vt probat Leonis Philosophi *novel. 97. de pen. Eunuch. in fin.* aliter, atque si vñum testiculum ha- beat, qui nec vitiosus, nec morbosus est, cum generare pos- sit, & militare *L. Pomponius 6. §. ultim. D. de edil. edict. iun- cta L. 4. D. de re Milit.* quod quidem verum est post Decretum Sixti V. Pontificis Maximi *Motu proprio* edito A. D. 1587.

nam

nam Eunuchi tantum utroque teste carentes Matrimonium contrahere prohibentur consopitis eo Decreto Interpretum Nostratum hac de re controversijs, non paucis, ut plures referens observat D. Franciscus Ramos del Manzano *ubi supra* num. 10.

Tandem absolvitur Textus his verbis: *Castrati autem non possunt*; pauca hac à Triboniano adiciuntur reliquis verbis, §. quæ solum exscripserat, ex L. 2. §. 1. D. de adopt. si fides est P. F. sed neque plura pro his colligam, ne pervulgata lexica compilare videar, præsertim, cum breviter monere possim, non omnes omnino steriles *Castratos* appellari; quia scitissimum est alios esse *Tbilibias*, veluti eos, quibus testiculi attriti sunt; alios *Tblasias*, quibus contusi, compressivè; & alios *Castratos*, quibus exsecti, aut abscissi, de quo postremo genere multa Cornelius Celsus lib. 7. de re Medic. cap. 19. ac de singulis Paulus Ægineta lib. 6. cap. 54. pleniusque his Theophilus Raynaudus tom. 14. tract. de triplic. Eunuch. in præf. Paulus Zachias *ubi supra* quest. 7. per tot. ac plures alij: huiusmodi autem Eunuchos adoptare non posse satis liquet, cum à cæteris rebus, quas Spadonibus jura permittunt, supra allegatis legibus excipiantur; solum equè castratos, & Spadones, ad Testamenti factionem, ac Tutelæ munus admitti, probant Text. in L. falsa allegatione 1. Cod. de excusat. Tutor. L. Eunuchus 5. C. qui Testam. facer. poss. quas illustriores fecit D. Franciscus de Amaya in *Eunuch* *ubi supra*. Sed hodie vix in causa erit, ut de Castratis quærat, nam & paucos omnino cum hoc defectu nasci, observat apud Augustinum Author quæstionum ex utroque Testamento quest. 116. & nullos fieri iam dudum constitutum est.

Eloquar de Eunuchismo prohibito, quia nemo, quem viderim, cunctas sæpè numero Leges castrationem verantes in unum redegit, Barn. Brisonio excepto qui lib. 2. select. antiquit. cap. 21. omnium vix meminit. Cum olim apud Romanos libidinis, promercij, & quandoque sanctimonix causa castrari

Ma-

12 RECITATIO EXTEMPORALIS

Mares haud insolens esset *L. 3. §. item is 4. D. ad Leg. Cornel. de Sicar.* cuius rei varia testimonia extant apud D. Emmanuelem Gonzalez Tellez *in cap. ex parte 5. de corpor. vitiat. ex num. 7.* ne in posterum natura huiusmodi pateretur injuriam, primum Domitianus castrari Mares vetuit referunt Sueton. *in eodem cap. 7. Xiphilinus in Apuleio lib. 8. de asino aur. Martialis lib. 6. epigram. 2. & lib. 9. epigram. 7.* quod, & postea Nervam proposuisse testatur Dion. *in Nerva*; neque ea, quæ anteriores Principes constituerunt, posteriores rursus retractasse novum olim erat, ut luculentè docet Dominus Doct. D. Ioannes Ludovicus Lopez [Amplissimus Recitationis Vindex] *in iusto, & ornatiss. Commentar. ad L. 12. Cod. de Relig. & sumpt. Funer. cap. 14. per tot.* quod Iustinianum obiter fecisse probant *Text. in princip. Inst. de Nupt. juncta L. quoties 8. D. de pact. Dotal. Text. in §. erat olim Inst. de Donat. junctis L. duobus 30. D. de liberal. caus. L. Domino 16. D. ad Silanian. Text. in princip. Inst. de milit. Testam. & plures alij, quos ex asse colligit D. Hieronymus de Horoz de apicib. Iur. lib. 2. cap. 14. num. 12. & lib. 5. cap. 7. per tot.* gloriam, sive potius ambitionem arrogandi, sibi decisiones antea jure receptas affectasse Iustinianum ostendens; sed hæc sine felle scripta haud reliquisse convincitur *ex dict. princip. Instit. de Milit.* quo anteriorum Constitutionum meminisse Iustinianus non subterfugit, [& facere oporteret, si superiori gloriæ inhiaret] dum suam de eodem Constitutionem rursus proposuisset; quod de Augusto apud Sueton. *in eodem* enarrat I. Revardus *lib. 2. Coniectan. cap. 1.* Post illos minatus, & expressius Adrianus quosvis emasculantes, non solum coerceri voluit, sed punitionis modum rescripsit *L. 4. §. 2. D. ad Legem Cornel. de Sicar.* ubi eos, qui liberos homines servosvè invitos, aut sinentes castrassent, in pœnam Legis Corneliæ incidere ex Edicto Divi Adriani, Author est Vlpianus, quod, & Medico capitale erat, etiam si ipsi quis se spontè excidendum præberet *d. L. 4. §. 2. in fin.* isquæ peritiam suam castrandi vteretur, quam inter Officia Medici olim fuisse constat,

d.

d. §. 2. in fin. L. 7. §. fin. L. seq. D. ad Leg. Aquil. §. Præterea 6 Inst. eod. pluribus docet B. Brissonius Select lib. 2. cap. 4. per tot.

In eadem quoque causa esse eos, qui Thilbias facerent, ex ipso D. Adriani rescripto misso ad Ninium Hastam Civem Romanum, si fides est Anton. August. *de nomin. prop. Pand. cap. 5.* docet Paulus *in L. bi quoque 5. D. ad Legem Cornel. de Sicar.* Enimverò D. Francisco de Amaya facile non consentiam existimanti, *ubi supra num. 55.* Edictum Domitiani per desuetudinem abolitum, maximè auctum Adrianum innovasse; nam si hunc gravius retractasse sentit Domitiani Edictum *dict. L. 4. §. idem 2. juncta dict. L. 5.* nullatenus illius sanctio super-
vacua est: E. frustra id per desuetudinem abolitum fuisse, neminem referens, divinare audet. His ergo temporibus, [si licet conijcere] pœnam Legis Corneliæ, in his, qui emasculassent hominem live liberum, live Servum Neratio Prisco, & Annio Vero Consulibus [huius tantum meminere 4. anno imperij Adriani, Anno Domini 122. Contius, Onuphrius, & Vvolfgang. Freim. *in Fast. Consult.*] Senatus admisit *L. 3. §. 4. D. ad Legem Cornel. de Sicar.* in eis autem, qui Servum alij castrandum tradiderint reprobavit, *L. is qui 6. D. eodem;* sed pro parte dimidia bonorum eos solum puniri censuit, aliòquin in eandem Legis pœnam inciderent *Argum. Text. in L. 1. in princip. & passim, D. illo titulo.* Præterea Constantinus, in quoslibet castrantes pœnam capitis constituit, & si is qui castraretur serviret, Domino quoque Castratum servum, omniaque bona adimi decrevit, dummodò id saltem sciente eo, ac dissimulante committatur *L. 1. Cod. de Eunuch.* hanc pœnam capitis Iustinianus abrogavit, *novel. 142. de his, qui Eunuch. fecer.* induxitque, ut castrans aliquem illicè castratur, quod Leo Imperator rursus sustulit, novamque pœnam adversus castrandi Artifices admisit, quæ ex asse describitur *in novel. 60. eiusdem.*

Ceterū rationi consonū iam est, ut superioris differētiæ, circa utramque adoptionem permissam Spadonibus, Castratis veti-

14 RECITATIO EXTEMPORALIS

tam, verior statuatur ratio, ac describatur; sed primum factus non ero, arbitrariè illam Iustinianum constituisse, ut videtur Conano *lib. 2. Comment. cap. 25.* Duareno *ad titul. de adopt. cap. 9.* eò quod Spadones paritèr, ac Castratos generare non posse referat Imperator, cum in adoptionis beneficio impares eos esse Author sit; neque correctorium, [nisi temerè] cultum Samuelis Petiti *lib. 2. observat. cap. 6. verbis illis, §. generare non possunt* propterea applicare licet, nam idem de Spadonibus scripsisse Caium in *L. 2. §. illud D. de adopt.* constat, ex cuius ore, ut supra monui, verba illa Tribonianus hauserat: minusquè [Charybdim fugiens] incidam in interpretatiorem D. Francisci de Amaya *ubi supra num. 86.* afferentis huiusmodi *§. non*, idem esse, ac *nondum*, ut è converso *nondum*, interdum sumitur pro *non*, ut in *L. cum fidei 9 D. de fideicom. libert.* observat I. Cujatius *15. observat. 5.* & apud Virgilium *6. Aeneid.* dum cecinit.

At Phœbi nondum patiens immanis in antro.

Itaque hunc sensum *§. n.* facere; Spadones, qui nondum generare possunt, sed omnino non prohibentur, quales Castrati, adoptare posse, cum naturam suppleat adoptio, quæ non est in actu, sed esse potest.

Hæc enim interpretatio duplici ex causa laborare videtur. Primum, quia ad eò certum non est, *nondum* in usu juris idem, ac *non* significare, ex *Text. in dict. L. cum fidei 9.* quod amplius retineri non debeat Florentina lectio, quidquid sentiat Cujatius *ubi proxime, argum. Text. in L. peto 69. §. 1. D. de legat. 2.* imò summo iudicio existimat Iuris Consultus in *dict. L. 9.* propè esse, ut *nondum* præstari debeat fideicommissum, i. e. non statim, cum fidei heredis Testator commisisset, ne *Servus alienam servitutem patiatur*, & necessariò alienaretur is ex causa Testatoris; cuius rationem dat, his quæ sequuntur; *quod potest videri Defunctus nihil sensisse de huiusmodi casu alienationis*; alioquin ab herede, quoquo modo venditio fieret, illud præstari oporteret, *argum. Text. in L. quidam 10. juncta L. re-*

go 41. §. *fin D. de fideicommiss. libert.* Haud aliter *nondum* intellexit Virgil. *ubi supra*; nam is de Sybilla loquens solita rabie *Æneæ* futura in Phœbi immani antro prædicente, *nondum* patientem esse inquit, quia suum adhuc Oraculum non absolverat, sic Servius in *Virg. verb. at Phœbi nondum*. Secundo esto enim, *nondum* accipiatur pro *non*, quia componitur dictionibus *non*, & *dum*, hancque vacare, illam vero retineri sentit I. Cujat. *ubi supra*; sed è converso *non* sumi, pro *nondum* haud facile probabitur; nam si hoc verum esset, vbinam iurium vis, quæ illa dictione constant? Cum omnino neget, & negativè semper accipiatur, hinc Cicero *lib. 1. epist. 9. Tantum*, inquit, *dicam non mihi exercitum, sed Dices defuisse*; at si in omnibus iuribus, in quibus dictio *non* fuisset, *nondum* minimè reponatur, sed quibus pro arbitrio suo cuiusvis intersit, cum maximo illud divinationis periculo fieri, quis inficiabitur? Ergo §. n. decidendi ratio adhuc in votis est, quam facile quisvis deprehendet, si oratio superior §. ex integro legatur sic: *Quod & hi qui generare non possunt, quales sunt Spadones*, relativum enim *quales* explicat, & restringit priorem sententiam indefinitam, ut vltatissimum est Iuris Consultis in *L. si plus 74. ibi: Qui nomen quale fuit vendidit, dumtaxat ut sit, non ut exigi etiam aliquid possit, & dolum prestare cogitur*, sic in *L. vulgo 2. D. de vsur.* Undè §. sensus est, adoptare licere ijs qui generare non possunt, quales Spadones i. e. ea ex causa, qua Spadones natura liberos habere impediuntur, cumque ad tempus in eis illud contingat, idè adoptio permittitur, ut suppleantur liberi, qui non sunt, sed possunt esse, in quo satis naturam imitatur, ut probat Iulius Patius *cen. 1. quest 32.* quod si generare haud possunt, non quales Spadones, sed quia perpetuo ad generandum vitio laborant, quales sunt Castrati, alia causa erit; nam in his nihil est, quod jure suppleatur, cum nec actu, nec habitu sperent liberos procreare, quare, & adoptio illis concessa non erat, ne à vestigijs naturæ omnino discedere videatur, quod fieri non licuisse supra abundè probavi.

16 RECITATIO EXTEMPORALIS

Enimverò Imperator Leo *novel.* 26. Castratis quoque permittit adoptare, quo possint indigētiam liberorum compensare; quemadmodum, cui vocis vsus ademptus est, linguæ munia per manum expediri solent, & qui sermonem labris expeditis fundere nequeunt, scriptura ad ordinandas res suas non prohibentur.

Redeo iam ad dubitandi rationes; nihil autem facit adversus assertionem, quod Spadones apud Ædiles pro morboſis minimè habeantur; nam hi generare actu non possunt propter vitium naturæ Theophilus *b. §. n.* non vero, quia morbo vlllo temporario, aut perpetuo afficiantur; quod ut magis deprehendatur breviter sciendum est, vitium in vsu juris aliud esse complexum, aliud simplex, sive incomplexum; vitium complexum, est vitium, & morbus, ut ex huius definitione apparet relata in *L. 1. §. 7. D. de edilit. edict.* quo referendus est *Text. in L. si cui lingua 8. cum duobus seqq. D. eod.* quidquid sentiat Paulus Zachias *L. 2. quest. medico legal. q. 2.* vitium incomplexum est vitium, & non morbus, cuius exempla suppeditant *Text. in L. idem 10. §. fin. L. seq. juncta L. qui clavum 12. §. 1. & 2. D. illo tit. & huc pertinet, L. inter strupum 101. §. penult. de verb. signific.* quamvis indefinitè, minusquè rectè putet Hotomanus *ad tit. de edilit. edict.* nihil interesse inter vitium, & morbum; licet Ædiles perspicuitatis causa morbum, vitiumvè edicto complecti aiunt *d. L. 1. §. aiunt 1. ductus, sive potius deceptus, ut suspicor verbis his d. L. 1. §. 7. ego puto, [loquitur Iuris Consultus de vitio, & morbo] Ædiles tollendæ dubitationis gratia, bis de eodem idem dixisse. ne qua dubitatio superesset.* hæc oratio ambigua est, propter ipsius structuram, nam & referri potest ad vitium incomplexum, quod proximius erat in *vers. Vitiumque à morbo d. §. 7.* & ad vitium complexum, quod idem cum morbo esse nihil prohibet, ac in *princ. d. §. 7.* præcesserat, idque potius dicendum est, quia in ambiguis orationibus sequenda est interpretatio, quæ vitio caret *L. in ambigua 49. D. de legib.* nec exindè Ædiles non curasse colligitur de vitiō incomplexo, quod falsum est *dict. L. idem 10. §. 2. quin imo*

imò existimo, Ædiles edicto non solum complecti morbum, [sive temporalem, sive perpetuum] qui non est vitium, veluti tabes, febris *d. L. 1. §. 7.* sed vitium, quod est morbus, ut si cui lingua abscissa, vel cuiusvis alterius membri quid laceratum sit *d. L. si cui lingua 8. L. idem Offilius 10. in princip. &* vitium, quod non est morbus, si ex ministerio præstando quidquam subtrahit, videlicet si quis plures digitos habens, nullo eorum ad ministerium suum expedite uti possit *d. L. 10. §. 2.* Ergo Ædiles rectè morbi, ac vitij meminere; quamvis si quærat de vitio, quod simul est morbus bis de eodem idem dicerent; ne si de vitio sine morbo, sive è converso quæstio fuisset vlla in posterum dubitatio superesset: hinc facile intelligitur Spadonum vitium in edicto non debere contineri; quia est vitium absque morbo, suoque ministerio nihil subtrahere videtur; itaque sani sunt apud Ædiles, sic intelligendus est *Text. in dict. L. Pomponius 6. §. fin.* Undè cum Venditor sciret, servum venditum Spadonem esse, Emptor ignorasset, propter mollem conditionem à Martiale supra decantatam ex empto erit actio, ut equo castrato, venditoque competit, cui suppar Spado est *dict. L. Ædiles 38. §. 7. vers. Idem refert*, observat Olano *ubi supra ex num. 27.* secus si Castratus esset *dict. L. fin autem 7. L. Ædiles 38. §. sed enim*, quo pertinent superiores loci Iuvenalis, & Claudiani, nam vitium hoc maximè ministerio suo impedimento esset, ut in *dict. L. queritur 14. §. 7. L. 10. §. 3. juncta L. qui clavum 12. §. 3. & finali*, quo obstare desinunt: vel si mavis Spadones morbosos esse leviter non insitieris, huiusmodi enim morbus ad edicti causam non pertinet *L. Ob que vitia 4. §. fin. D. de edilit. edict.*

Non obstat secunda ratio dubitandi; nametsi maiori sexaginta annis permittatur solum adrogare, hoc ideò fiebat, quia melius esset minorem annis sexaginta de liberis procreandis cogitare, quam in alienam familiam quemquam adsciscere *Donel. lib. 2. Commentar. cap. 23.* at non exindè colligitur sexagenarios extorres esse à commercio generandi, sed difficilius

18 RECITATIO EXTEMPORALIS

litis minoribus sexaginta annis liberos habere, quo referendus est superior Ciceronis locus in *Orat. pro Dom. sua*: hinc Senatus Consultum Claudianum Nuptiarum prohibitionem Legis Iuliae, & Papiæ in Maribus sexagenarijs reprobavit, cum adhuc idonei sint ad generandum, ut docet Aristoteles *dicto lib. 7. Politic. cap. 16. & lib. 7. de histor. animal.* nam & Catonem Censorinum anno iam octuagesimo exacto è Solonia Filium generasse enarrat Plutarchus in *Catone Censor.* & Massiniam Regem per octoginta sex annos habuisse Filium nomine Methymatum. author est Plinius *lib. 7. cap. 14.* sed nec omnino expertes esse generationis. Fœminas quinquagenarias dicendum est; cum & Iustinianus liberas Nuptias his cum quovis pubere masculo contrahere permiserit *L. pen. Cod. de Nuptijs.* Præterea tenenda est Antonij Fabri sententia in *dict. L. & qui uxores 30. existimantis.* Legem supplere naturam, quæ non est, sed esse potest; quod sic est accipiendum, ut possit esse factum, etsi non jure; itaque liberos his, quibus jure deficiunt, cum natura eos habere possint, alio jure videlicet adoptionis, sive adrogationis lex supplet: meritò ergo Sacerdotes, & Cœlibes adoptare possunt, dummodò adoptent, quos ipsi non genuerint, non verò proprios spurios, ut docet Corassius in *d. L. 30. ne ad vocandos hos ad ipsorum successionem*, [à qua jure remouentur] adoptione utantur *argum. Text. in L. 3. §. liberi, L. si post mortem §. penult. D. de bonor. poss. contr. tabulas*, quo referenda est *dict. L. 3. tit. 22. partit. 8.* neque prohibet adoptionem Pronepotis, ac deinceps in *dict. §. licet autem 5.* quod Pater adoptans per ætatem Proavus, adoptatus Pronepos faciliè esse non possit; nam in adoptione solum quæritur, quod is qui adoptat Pater adoptati fiat, quem non generavit, quod cum plena pubertate præcedat Filium adoptivum, sive primum, sive secundum, sive vltiorem gradum adoptione faceret, similiter obtineret *L. justa interpretatione. 201. D. de verb. signif.* itaque parvi erit Avum, aut Proavum per ætatem esse non posse.

Hinc

Hinc lucem accipit *Text. in L. sed est questum 6. D. de liber. & posth.* quem dilucidè exposuit D. Franciscus de Amaya *ubi supra à nu. 69. ad 83.* sed nova adhuc Iuris Consultum ornandi suppellectili, votis fruor vsque ad invidiam fœlicibus. Ait Textus Spadonem, & quicunque facillè non generat, Vxorem ducere, adoptare, posthumumque heredem facere posse; num & Castrato postremum hoc liceat, arduum fortasse non erit definire, nam Proculi sententiam secuti Iulianus & Vlpianus Castratum vitiliter posthumum heredem instituere negant *dict. L. 6. § penult.* quasi in noto, confessoque esset, Sabinianos adversæ opinionis castra metantes posthumum, [alienum arbitror, veluti Fratris sui Filium nasciturum, ut in *L. penult. D. de legat. 1.*] heredem scribere Castrato permitti adfirmasse.

Huc Recitatio accesserat, cum campanulæ sonitu exclussa est tempore, neque aliud nunc ipsi continget, etiam si plura non dignè prætermittenda ad manum habeam, quibus maximè locupletaretur Oratio; sed ampliùs nihil erit, quia eo semper sui animo, ut quæ à voce tantum horariam vitam tumultuariè acceperunt, eadem foras missa prælo perpetuam debeant.

CÆSAR-AUGVSTÆ

Apud Heredes Petri Lanaja, & Lamarca, Regni
Aragonum, & Vniversitatis Typog.
Anno M.DC.LXXXIV.

